

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 16 maja 2016 r.

BKS/DPK-134-32436/16 MK

PG-17/16

Nr: 32436	Data wpływu 8 marca 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 12 maja 2016 r.

ZMIANA KONSTYTUCJI RP

TEMAT

**NIEPEŁNOSPRAWNI
OSOBY Z DYSFUNKCJĄ SŁUCHU**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Stanisław Porowski

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 69 Konstytucji RP poprzez nadanie brzmienia: „Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej, w tym także w Polskim Języku Migowym, języku społeczności osób Głuchych, która jest mniejszością językowo-kulturową”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o zmianę art. 69 Konstytucji RP poprzez dodanie na końcu przepisu treści „...w tym także w Polskim Języku Migowym, języku społeczności osób Głuchych, która jest mniejszością językowo-kulturową.”

Zdaniem autora przedłożona propozycja ma na celu uwzględnienie sytuacji osób głuchych w Polsce, którzy powinni być traktowani jako mniejszość językowo-kulturowa z własną kulturą, historią i językiem „Polskim Językiem Migowym”.

W uzasadnieniu wnoszący podnosi, że nowelizacja Konstytucji w proponowanym brzmieniu, pozwoli na zmianę prawa krajowego dotyczącego wielu obszarów życia środowiska głuchych co niewątpliwie wpłynie na poprawę standardów ich życia.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 10 poz. 21 ze zm.) w art. 35 stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Zgodnie z art. 69 z działu „Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne” władze publiczne są zobowiązane, zgodnie z ustawą, do pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Warunki konieczne do zmiany Konstytucji określa rozdział XII w art. 235 ustawy zasadniczej. Do najważniejszych postanowień regulujących tryb zmiany Konstytucji w sposób odmienny od trybu zmiany ustaw zwykłych należą m.in:

– prawo inicjatywy przysługuje grupie ściśle określonych podmiotów, należą do niej:

Prezydent RP, Senat jako cała izba oraz grupa co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów (tj. co najmniej 92 posłów);

– pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie Konstytucji może odbyć się nie wcześniej niż trzydziestego dnia od dnia przedłożenia Sejmowi projektu ustawy;

– drugie czytanie projektu ustawy może odbyć się nie wcześniej niż czternastego dnia od doręczenia posłom sprawozdania Komisji;

– Sejm ustawę o zmianie Konstytucji uchwała większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów. W przypadku gdy ustawa dotyczy postanowień rozdziału I „Rzeczpospolita”, II „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”, XII „Zmiana Konstytucji” – jej uchwalenie nie może nastąpić wcześniej niż sześćdziesiątego dnia od pierwszego czytania projektu ustawy;

– Senat na uchwalenie ustawy obowiązuje termin zawity – 60 dni. Senat nie może wprowadzić poprawek do ustawy, gdyż w świetle art. 235 ust. 2 Konstytucji oznaczałoby to powstanie nowej inicjatywy senackiej w tym zakresie, a także nie może odrzucić projektu ustawy. W obu przypadkach wiązałoby się to z zakończeniem postępowania ustawodawczego;

– w art. 235 ust. 6 Konstytucji uregulowano instytucję referendum konstytucyjnego, mającego charakter zatwierdzający i następczy w stosunku do procedury uchwalania ustawy o zmianie Konstytucji. Przepis ten odnosi się do postanowień konstytucyjnych zawartych w rozdziałach I, II i XII mających fundamentalne znaczenie dla ustroju państwa oraz pozycji jednostki w państwie. Referendum ma charakter fakultatywny zależy od decyzji podmiotów inicjujących zmianę ustawy zasadniczej. Z wnioskiem w tej sprawie uprawnione podmioty muszą zwrócić się do Marszałka Sejmu, który ma obowiązek zarządzenia referendum w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku. Wniosek może być wniesiony nie później niż 45 dni od dnia uchwalenia ustawy przez Senat. Zmiana Konstytucji zostaje przyjęta, jeżeli za tą zmianą opowiedziała się większość głosujących. Następnie Marszałek Sejmu przedstawia ustawę do podpisu Prezydentowi Rzeczypospolitej, który powinien być złożony w ciągu 21 dni. Prezydent zarządza ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 573) reguluje sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego, integracją obywatelską i społeczną osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, a także sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne. Ponadto określa zadania i kompetencje organów administracji rządowej

i jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie (art. 1).

Ustawa definiuje dwa rodzaje mniejszości: narodową i etniczną. Za **mniejszość narodową** uważa się grupę obywateli polskich, która spełnia wszystkie warunki wymienione w art. 2 ust. 1:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Mniejszość etniczną tworzy grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie wymienione wyżej warunki opisane w punktach 1, 2, 3, 5 przewidziane dla określenia mniejszości narodowej oraz dwa odrębne warunki:

- ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Ustawa enumeratywnie wylicza uznane grupy mniejszości: karaimską, łemkowską, romską i tatarską. Państwo polskie gwarantuje każdej osobie należącej do mniejszości prawo do swobodnej decyzji czy należy traktować ją jako osobę przynależną do mniejszości czy też przeciwnie, a wybór taki nie pociąga za sobą jakichkolwiek negatywnych dla niej skutków (art. 4 ust. 1). Ponadto zabrania się stosowania wbrew woli osób należących do mniejszości środków mających na celu ich asymilację oraz środków mających na celu zmianę proporcji narodowościowych lub etnicznych na obszarach zamieszkałych przez mniejszości (art. 5). Ustawa zabrania dyskryminacji wynikającej z przynależności do mniejszości (art. 6 ust. 1).

Zgodnie z art. 8 ustawy osoby należące do mniejszości mają prawo do:

- swobodnego posługiwania się językiem mniejszości w życiu prywatnym i publicznie;
- rozpowszechniania i wymiany informacji w języku mniejszości;
- zamieszczania w języku mniejszości informacji o charakterze prywatnym;
- nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości.

PRACE LEGISLACYJNE:

Poselski projekt ustawy o zmianie Konstytucji RP (druk sejmowy nr 166) wpłynął do Sejmu 17 grudnia 2015 r., w dniu 30 grudnia 2015 r. został skierowany do I czytania na posiedzeniu Sejmu. Podczas pierwszego czytania 11 lutego 2016 r. odbyło się głosowanie nad odrzuceniem projektu ustawy. Sejm odrzucił wniosek i skierował projekt ustawy do Komisji Ustawodawczej.

Projekt nie dotyczy tematu petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Ustawodawca w trosce o stabilność Konstytucji przewidział szczególny tryb dla jej zmiany (rozdział XII Konstytucji). Jego wyjątkowość to przede wszystkim przyznanie prawa inicjatywy określonej grupie podmiotów: Prezydentowi RP, Senatowi jako izbie oraz grupie co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów. Ponadto wydłużono terminy ustawodawcze, wprowadzono konieczność uchwalenia zmiany przez obie izby parlamentu w jednakowym brzmieniu, a także zastrzeżono samą formę aktu „ustawa o zmianie Konstytucji”. Nie są to jedyne odrębności na tle zwykłego trybu ustawodawczego, szczegółowego uregulowania należy poszukiwać w Regulaminie Sejmu (rozdz. 3a art. 86a-86k) i Regulaminie Senatu (art. 70), w przepisach dotyczących zwykłego procesu legislacyjnego zawartych w art. 119-122 Konstytucji oraz w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym. Wymogi zawarte w wyżej przywołanych aktach prawnych mają na celu zagwarantowanie stabilności postanowień konstytucyjnych i zapobieganie pochopnym decyzjom ustawodawcy.

Konstytucja w art. 69 zobowiązuje władze publiczne (ustawodawcę, naczelne władze centralne, władze lokalne i regionalne) do udzielania osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. W szczególności istotna jest dbałość o dostęp osób niepełnosprawnych do praw konstytucyjnie zagwarantowanych wszystkim obywatelom m.in.:

- wyboru i wykonywania zawodu (art. 65 Konstytucji);
- zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy (art. 67 Konstytucji);
- korzystania z nauki, zwłaszcza w szkołach publicznych (art. 70 ust. 2 Konstytucji);
- korzystania z dóbr kultury (art. 73 Konstytucji);

Korzystanie z wyżej wymienionych praw przez niepełnosprawnych uzależnione jest od starań władz publicznych o likwidowanie barier: architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji. Prawa te wpływają na ogólny poziom życia osób niepełnosprawnych.

Z raportu Zespołu ds. Głuchych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich z 2014 r. wynika, że sytuacja osób głuchych w Polsce oceniana jest jako głęboko niekorzystna, mimo podpisania przez Polskę w 2007 r. i ratyfikacji w 2012 r. „Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych” będącej pierwszą umową międzynarodową, która w sposób kompleksowy normuje prawa osób z niepełnosprawnościami oraz precyzuje obowiązki państw-stron w zakresie ich przestrzegania i ochrony. Konwencja bezpośrednio odnosi się do realizacji praw osób głuchych, zawiera zapis dotyczący m.in. uznania ich szczególnej tożsamości kulturowej i językowej, w tym języków migowych i kultury osób niesłyszących (art. 30 ust. 4 Konwencji).

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bak